

JONGE JURY LESBRIEF

**LESMATERIAAL BIJ
IN HET VERVLOEKTE HART VAN RIMA ORIE**

Jonge Jury 2023

**LEES
BEEST**

Het halve dorp had zich verzameld rond de open plek aan de waterkant. Priya duwde zichzelf overeind.

Helemaal vooraan op de open plek stonden meerdere soldaten en een geleerde uit Kuwatta. De geleerde stond in het midden van de open plek, omgeven door de soldaten en het publiek. Ze was langer dan de soldaten die aan weerszijden van haar stonden, maar ook door haar statige uitstraling leek het alsof ze boven iedereen uitsteeg.

Velen in Disin snakten naar de titel die ze droeg.

De soldaten die in Kuwatta werden opgeleid, werden enkel uit de krijgersdorpen aan de rand van het regenwoud gehaald of kwamen uit grote, invloedrijke plaatsen die aan de lopende band soldaten opleidden. In het fort werden ze gevormd tot *kaptens* en *basja's*. Dat waren hoge rangen. Het waren geen posities waar inwoners uit nederzettingen als Disin, waar niemand leerde vechten, aanspraak op konden maken. Daarvoor was het dorp te klein en onbelangrijk, en waren haar inwoners te onervaren in de vechtkunsten.

Dat was anders als het om geleerden ging, die als raadgevers en wetenschappers in het militaire fort werkten. Kuwatta discrimineerde opvallend genoeg niet als het om die titel ging.

Het verbaasde Priya niet dat de geleerde aangestaard werd. Deels vanwege haar positie, maar waarschijnlijk ook vanwege haar afkomst. Haar egale, donkere huid, hoge jukbeenderen en brede neus wezen erop dat ze van Luaanse afkomst was. Sporadisch zagen de dorpelingen wel Luanen, Topuï en Dalinezen uit de krijgersdorpen. Maar ieder volk

in Awaran was nogal op zichzelf en gemengde nederzettingen kwamen eigenlijk niet voor. Hoewel de verschillende volkeren samenwerkten tegen hun gezamenlijke vijand aan de kust, de Frijlandse kolonisten, zagen ze elkaar niet als gelijken en wilden zo min mogelijk met elkaar te maken hebben. Ze hoorden niet bij elkaar en wilden dat ook niet.

Behalve in Kuwatta, het centrum van de rebellenbeweging van de vrije volkeren in Awaran, waar afgezanten van de verschillende volkeren gezamenlijk het guerillaleger vormden.

De geleerde stapte naar voren en het publiek bewoog met haar mee.

Dit was de aankondiging van de test. Ze kon elk moment beginnen.

Priya's hart ging sneller kloppen. Ze kon het niet helpen.

Een gedachte be kroop haar: wat als ze tóch mee probeerde te doen met de test? Wat als ze alleen aan zichzelf dacht en het gewoon probeerde? Ook al mocht het eigenlijk niet. Ze droomde er al bijna haar hele leven van om te ontsnappen uit Disin, aan dit leven, om naar Kuwatta te gaan. Waarom zou alleen Ishani die kans mogen krijgen en zij niet? Dit was ook háár enige, veilige uitweg.

In Disin blijven was geen optie. Zelfs als niemand erachter kwam dat ze een bloedkind was, zou ze er wegwijnen tot er niets meer van haar over was.

In Kuwatta kon ze haar eigen leven leiden en tegelijkertijd tegen de kolonisten vechten die haar vader hadden vermoord. Iets wat ze hen nooit zou vergeven.

Achter de geleerde bewoog iets. Ze stond pal voor de korjalen waarmee zij en de soldaten naar Disin waren gevaren. Priya ging op haar tenen staan en zag dat er nog enkele personen in zaten.

De drie dorpsoudsten van Disin stapten naar voren. Steunend op hun wandelstokken kwamen ze met hun gebochelde ruggen en gerimpelde gezichten naast de geleerde staan.

Priya duwde een paar mensen aan de kant, die mopperend terugduwden. De dorpelingen om haar heen schreeuwden, floten en joelden door elkaar heen. Naast Priya besprak een groep vrouwen en mannen geestdriftig wie van hen er allemaal zouden deelnemen.

Uiteindelijk lukte het Priya om verder naar voren te komen, waardoor ze Ishani opmerkte. Haar zusje staarde vol adoratie naar de geleerde.

Priya wist niet of ze weer in de menigte wilde verdwijnen, zodat haar zusje haar niet zou opmerken, of dat het eigenlijk niets uitmaakte. Zodra ze meedeed met de test, zou ze vroeg of laat toch wel – opnieuw – de woede van haar moeder moeten trotseren. Voor ze een beslissing kon nemen, keek Ishani plotseling opzij en zag haar.

Haar donkere ogen werden iets groter, maar ze zei niets. Ze richtte haar rug en richtte haar blik weer op de geleerde.

Priya bleef op haar plek staan.

In de cirkel probeerden de dorpsoudsten het woord te nemen, maar ze kwamen niet boven het enthousiasme van de dorpingen uit.

Het gebeurde niet vaak dat een geleerde uit Kuwatta de test afnam in het kleine Disin. Iedereen kon meedoen aan de test, dat was waar, maar dat betekende niet dat de geleerden ook altijd de moeite namen om naar elke uithoek van Awaran af te reizen. Er werd soms door rondtrekkende handelaren en soldaten uit krijgersdorpen gefluisterd dat Disin de laatste keer over was geslagen.

Veel bewoners van Disin zouden een kans om Kuwatta binnen te komen niet aan zich voorbij laten gaan. De vluchtelingen, wiens expertise met name landbouw en visserij was, waren vooral bezig met overleven. Daarnaast hadden de Suryanen nog niet de tijd gehad om te floreren in het regenwoud zoals de Topui en de Luanen, die daar al langer leefden. Zij hadden genoeg mensen in Kuwatta zitten om invloed uit te oefenen op de generaal. De Suryanen aan de andere kant werden, net zoals de Dalinezen, regelmatig buiten belangrijke beslissingen in Kuwatta gehouden. Dat was tenminste waar Priya veel dorpingen over hoorde mopperen. Het winnen van de test was een droom voor velen. Een droom om hun stem te laten horen en zich in te zetten in de strijd tegen de kolonisten.

Een droom die bovendien voor roem en rijkdom zorgde wanneer hij uitkwam, aangezien de familie van de winnaar in goud werd uitbetaald voor diens inzet in Kuwatta.

Het lukte de dorpsoudsten eindelijk iedereen tot stilte te manen.

‘Wij danken u voor uw komst, geleerde Afoensowa,’ zei dorpsoudste Mathoera in gebrekkig Awuraans. Hij boog kort zijn hoofd; een Suryaans teken van respect. Geleerde Afoensowa knikte hem kort toe.

De toeschouwers hielden hun adem in terwijl ze toekeken hoe de geleerde nog verder naar voren trad. Zij nam op haar beurt de dorpe-lingen in zich op met een gezicht dat niets weggaf. ‘De test zal over exact zeven dagen bij zonsopgang beginnen. Hij zal bestaan uit twee onderdelen.’

Ze sprak vloeiend Suryaans.

Er leek een rimpeling door de groep aanwezigen te gaan en een zacht geroezemoes steeg op. Ook Priya keek op van die woorden. Ze zag dat Ishani verstijfde. De test bestond allang voordat hun moeder het regenwoud invluchtte, bijna vijftien jaar geleden, en daar opgevangen werd door de bewoners van Disin. Nooit eerder had de test bestaan uit twee onderdelen. Het was altijd één schriftelijke test. Hun training – Ishani’s training – bij leermeester Haripersad was er volledig op ingesteld.

‘Een schriftelijke proef,’ dreunde de geleerde op, ‘en een fysieke proef. Slechts zij die beide met een uitmuntende uitslag voltooien, krijgen de eer en het privilege om opgeleid te worden in Kuwatta.’

Gemompel en gefluister.

Priya knipperde verrast.

Een van de dorpsoudsten schraapte luidruchtig zijn keel. ‘Een fysieke proef?’ vroeg hij voorzichtig.

‘Kuwatta is een militair fort,’ zei geleerde Afoensowa. ‘Dat mag niet vergeten worden. Ook door geleerden niet.’

‘Ik begrijp het.’ De dorpsoudste zag er enigszins verslagen uit. ‘Kuwatta is geen plek voor iedereen.’

Kuwatta, werd er in het publiek gemurmeld. Kuwatta, de plek waar generaal Suapala zetelde. Kuwatta, waar geleerden werden opgeleid en heldhaftige kaptens werden gevormd. Kuwatta, waar alles mogelijk was.

De plek werd geadoreerd om zijn mogelijkheden. Maar tegelijkertijd leek Kuwatta haast te mooi om waar te zijn.

Het voelde alsof Priya's verlangen direct van haar gezicht af te lezen was. De fysieke proef gaf haar voor het eerst daadwerkelijk hoop. Door al haar klusjes en harde werken op het land was haar lichaam sterk. De dorpelingen die jarenlang voorbereidingen voor de test hadden getroffen, waren enkel in de boeken gedoken. Fysiek gezien had Priya een voorsprong op hen.

'De inhoud van zowel de schriftelijke als fysieke proef zal vlak voor aanvang aan jullie bekend worden gemaakt.'

Dit was niks nieuws. Om ervoor te zorgen dat niemand vals kon spelen, hielden de geleerden de inhoud van de test geheim. Het was daardoor wel gissen naar de onderwerpen waarin je je moest verdiepen. Zij die kennissen hadden in de grote nederzettingen vlak bij Kuwatta, waar vaker geleerden kwamen om de test af te nemen, probeerden regelmatig de inhoud ervan te ontfutselen. Hun moeite was tevergeefs; de inhoud van de test was nooit twee keer hetzelfde.

'Moge de maan lang en wit op iedere deelnemer schijnen,' sloot geleerde Afoensowa af. De dorpsoudsten bogen nogmaals voor haar. Een korte knik was haar enige antwoord.

Zodra geleerde Afoensowa en de soldaten waren verdwenen, kwam het publiek in beweging.

Ishani bleef met een strak gezicht op haar plek staan. Haar lippen waren samengeperst tot een dunne lijn en haar ogen schoten paniekerig heen en weer.

De menigte viel uiteen, waardoor de korjalen aan de waterkant beter zichtbaar werden. De personen die erin zaten, hadden geen militair uniform aan. Het waren evenmin geleerden. De inzittenden waren duidelijk niet afkomstig van één volk. Het waren vermoedelijk personen uit andere nederzettingen die als winnaar uit de test waren gekomen. Ieder van hen maakte deel uit van een van de vier volkeren die samen de rebellenbeweging vormden.

'*Didi*,' zei Ishani met rauwe stem. 'Wat moet ik doen?'

Priya voelde iets in haar binnenste verkrampen. Ze had al genoeg problemen aan haar hoofd. Negeer het, dacht ze, negeer het allemaal.

‘Ik heb hier niet voor getraind,’ voegde Ishani er met grote ogen aan toe.

Mensen drongen nog steeds langs hen heen. Priya voelde schouders tegen die van haar botsen, voelde handen in haar rug, ving flarden op van gesprekken over de bijeenkomst die net had plaatsgevonden.

‘Ga naar leermeester Haripersad. Overleg met hem wat je kunt doen,’ zei Priya. Ze probeerde weg te lopen, maar dat zorgde er enkel voor dat Ishani pal voor haar ging staan.

‘Haripersad? Die oude man? Hoe zal hij me kunnen helpen met de fysieke test?’ Ishani schudde haar hoofd. Haar stem werd steeds schriller. ‘Ik heb hier van jongs af aan voor getraind. Hoe kunnen ze ineens een fysieke proef aan de test toevoegen, terwijl ze dat in de geschiedenis van Awaran nooit eerder hebben gedaan?’

Priya had haar kalme en serene zusje, de lieveling van haar moeder, nooit eerder in paniek meegemaakt.

‘Dit moet me lukken,’ ging Ishani door. ‘Ik moet naar Kuwatta. Als me dat niet lukt, dan... Wat ga ik dan met mijn leven doen? Wat gaat er met Umed gebeuren?’

‘Umed?’ herhaalde Priya. Ze voelde zich onbehaaglijk omdat ze haar broertje even helemaal vergeten was.

‘We hebben een genezer uit Kuwatta nodig. Als ik daar ben, kan ik dat regelen. Didi, jij hebt altijd een goede conditie gehad. Kun jij me niet helpen met de fysieke proef?’ Ishani keek haar smekend aan.

Ergens haalde Priya er voldoening uit om haar zo te zien. Eindelijk voelde Ishani een fractie van de pijn en de wanhoop die Priya dagelijks met zich meedroeg. Haar zusje had het leven dat Priya altijd al had willen hebben, waardoor Priya’s liefde voor haar altijd een beetje vermengd was met jaloezie. Maar tegelijkertijd kon ze er niet tegen om haar zusje op deze manier te zien. Instinctmatig wilde ze Ishani en Umed beschermen. Dat wilde ze altijd. Ze kneep haar ogen even dicht en probeerde zich voor het schuldgevoel af te sluiten.

Ze had besloten om voor zichzelf te kiezen.

Maar ze kon het niet.

Niet volledig.

‘In een week tijd? Shaan, je bent slimmer dan ik.’ Priya probeerde te glimlachen. ‘Hoeveel kun je in een week tijd bereiken?’

‘Ik moet in elk geval iets proberen. Wil je me helpen of niet? Zo niet, dan vind ik wel een andere oplossing. Geen probleem.’ De wreveld was terug in Ishani’s stem.

Priya wist dat ze zelf tekort zou schieten bij de eerste proef. Een proef waar Ishani jarenlang voor geleerd had. Opeens kreeg ze een idee. Misschien kon ze Ishani inderdaad helpen met de fysieke proef. En zij zou tegelijkertijd meer kennis proberen te vergaren bij haar zusje over Kuwatta.

‘Goed, ik help je wel.’

Een grote glimlach brak door op Ishani’s gezicht. ‘Dank je wel, Prie.’

Ze schoot iets naar voren en heel even dacht Priya dat haar zusje haar zou omhelzen, maar dat deed ze niet. Natuurlijk deed ze dat niet. Alleen Umed sloeg af en toe zijn armen om Priya heen. Haar moeder en zusje raakten haar zo min mogelijk aan. Was er een moment geweest dat ze de warmte van haar moeders lichaam had gevoeld? Ze kon het zich niet herinneren.

‘Je bent geweldig!’ Ishani glimlachte nog steeds breed. Een zeldzaamheid voor haar, waardoor ze eindelijk een keer zo jong oogde als ze daadwerkelijk was.

Priya vroeg zich af of Ishani doorhad hoezeer Priya zelf naar Kuwatta wilde, hoeveel ze ook van haar hield.

‘Het stelt niets voor.’ Haar eigen glimlach voelde als een grimas.

‘DIT IS TE makkelijk,’ zei Ishani een dag later.

Haar zwarte krullen plakten tegen haar voorhoofd en ze was zo buiten adem dat ze na elk woord een nieuwe teug lucht nodig had. Op haar rug hingen zware houtblokken, die bijeengebonden werden door een rafelig touw.

Priya probeerde hun uithoudingsvermogen te verbeteren. Ishani was lang en slank; ze had niet de stevige bouw van Priya en Umed. Ook had ze door haar studie lang niet zo veel uren op het land staan zwoegen als Priya. Ze was snel, maar hield hun hardlooptochten nooit lang vol. Ook al beweerde ze koppig dat ze de tochten met gemak aankon. Priya zou tegen zichzelf liegen als ze niet toegaf dat het fijn was dat ze eindelijk ergens beter in bleek te zijn dan haar zusje.

Priya wreef in haar brandende ogen en onderdrukte een gaap. ‘Shaan, we hebben honderd stappen gezet sinds onze laatste stop.’

‘Dat is het probleem. Je laat me te snel stoppen,’ wierp Ishani tegen, waarna ze zich verslikte en begon te hoesten. ‘Dit is niet genoeg!’

Haar gebruikelijke kalmte was omgeslagen in een focus vol vuur die Priya zelden bij haar zusje had gezien. Of misschien kende ze deze kant van haar zusje niet goed genoeg, omdat ze eigenlijk nooit samen iets deden.

‘Het heeft geen zin om over je grenzen te gaan,’ zei Priya. ‘Daarmee maak je je lichaam alleen maar kapot.’

Ishani schudde woest haar hoofd.

Priya zocht steun bij een boom zodat ze de touwen beter over haar schouders kon trekken. Alleen kwam haar hand midden in het pad

van een kolonie rode mieren terecht. Sissend van de pijn schudde ze wild haar hand om ze eraf te krijgen.

De hoofdwegen van Disin hadden ze al lang en breed achter zich gelaten. Zo diep in het oerwoud was het dunne pad dat ze volgden gedeeltelijk overwoekerd, waardoor Priya gedwongen was voorop te gaan en met een kapmes struiken en gebladerte weg te hakken. Maar ze zorgde ervoor dat ze vlak bij de rivier bleven. Zolang ze de Cotari hoorden stromen, zouden ze hun weg terug naar Disin vinden.

‘Geef je lichaam tijd om sterk te worden,’ zei ze tegen haar zusje, wier gezicht nog steeds strak stond.

Het contrast tussen Priya en Ishani kon niet groter zijn. Haar zusje zag op tegen de fysieke proef, die bij Priya juist zorgde voor een sprankje hoop. Zelfs de theoretische proef zag Priya wat zonniger in. Uiteindelijk draaide deze om inzicht en creativiteit en niet om pure kennis. Priya hoorde leermeester Haripersad daar altijd op hameren wanneer ze, verstoort tussen de stapels boeken en scheve boekenkasten, in zijn hut was terwijl hij zijn leerlingen les gaf. Aan de andere kant zorgde hij er wel voor dat zijn pupillen de boeken over de Awaraanse geschiedenis, genezende wetenschappen en plantenkunde van Awaran konden dromen.

Niemand wist wat de generaal precies wilde zien, en dus bleven de dorpelingen studeren.

‘Hoeveel militaire forten zijn er eigenlijk in Awaran?’ vroeg Priya.

‘Wat?’ mompelde Ishani.

‘Hoeveel militaire forten zijn er in Awaran?’ herhaalde Priya haar vraag. ‘Ik heb gehoord dat het fort Kuwatta opnieuw is gebouwd.’

Ishani hees de houtblokken hoger op haar rug en stapte met een verbeterd gezicht tussen de planten door. ‘Dat klopt. Er waren er nog zeven. Sinds de wederopbouw van Kuwatta zijn het er weer acht.’

‘En die staan allemaal onder bevel van generaal Suapala?’

‘Ja en nee.’ Ishani nam een diepe ademteug. ‘Hij heeft er wel zeggenschap over, maar ze staan al jarenlang leeg. Alleen Kuwatta is in gebruik.’

Priya sloeg een mug dood op haar arm.

Ishani stopte abrupt met lopen. ‘Probeer je me te overhoren?’

‘Ik was gewoon benieuwd.’

Priya wist zo ongeveer hoe het rebellenleger van Awaran werkte. De generaal regeerde vanuit Kuwatta, waar kaptens en basja's werden opgeleid. Deze stonden aan het hoofd van de krijgersdorpen die aan de rand van het regenwoud lagen. Deze krijgersdorpen zorgden ervoor dat de Frijlanders op afstand bleven en voerden korte, razendsnelle militaire acties uit om stukken land te bevrijden.

Tot zover reikte haar kennis.

Toen ze jonger waren, had Priya tijdens haar korte bezoeken aan leermeester Haripersad de boeken van Ishani doorgenomen. Deels uit nieuwsgierigheid, deels omdat ze er niet tegen kon dat Ishani altijd de wijsneus uithing. Alleen lukte het haar niet goed om uit de boeken te leren. Ishani hoefde iets maar één keer te horen of lezen om het te onthouden. Priya, aan de andere kant, moest daar veel meer moeite voor doen. De informatie die ze las, gleed als water door haar vingers.

Wat Priya echter nooit vergat, waren de lange uren in de brandende zon op de plantages, de holle blik in de ogen van haar ouders, hun afkeer voor de kolonisten. Het beeld van de in bloed badende lijken op de plantages, waaronder dat van haar vader, vlak voor hun vlucht naar het oerwoud ruim twaalf jaar geleden.

Umed was slechts een paar maanden oud geweest en Ishani drie jaar oud, beiden net te jong om de gebeurtenissen te onthouden, maar Priya was vijf jaar geweest. Oud genoeg om alles bewust mee te maken. De weerzin van de Suryanen op de plantages. De protesten die volgden onder leiding van haar vader en een paar anderen. De opstand die losbarstte tegen de kolonisten die hun levens beheersten. De vreselijke dagen daarna, toen in groten getale contractarbeiders voor de ogen van hun dierbaren werden vermoord alsof het dieren waren. Haar vaders gebroken lichaam in de brandende zon.

Een terechtstelling, werd verteld. Een les. Een waarschuwing.

Meer niet.

Ishani zette een zwakke sprint in. ‘Ik...’ Ze haperde even. ‘Ik heb gehoord dat er een bloedkind is geboren.’

En vermoord, maakte Priya de zin in stilte af. Ze hield haar gezicht zorgvuldig neutraal. 'Aha.'

Ishani knikte kort. 'Ik weet dat het lastig is met je...' Ze maakte haar zin niet af en gebaarde zwakjes richting Priya.

Priya klauwde met een hand door haar zwarte haar. Ze probeerde de herinnering aan het pasgeboren bloedkind van zich af te schudden. 'Met mijn vloek?'

'Nee. Ja. Ik bedoel,' probeerde Ishani opnieuw. Haar ademhaling was oppervlakkig. 'Het is lastig voor ons allemaal, maar nu met Umed... Ik kan het mam niet kwalijk nemen dat ze zo reageerde. Ik wil alleen dat je weet dat je er uiteindelijk niks aan kunt doen. Je bent nu eenmaal zo geboren.'

'Helaas,' reageerde Priya koeltjes. Het was de eerste keer dat Ishani openlijk sprak over haar vloek. Priya merkte dat ze toch liever had dat haar zusje het gewoon negeerde.

Ishani leek het te merken en zweeg.

Zwijgend ploegden ze door het regenwoud, totdat Ishani met een grom haar pas vertraagde nadat ze over een boomstronk was gesprongen. 'Dit gaat niet. Ik ben veel te langzaam.' Ze sloeg met de zijkant van haar vuist tegen de bast van een boom, waardoor een aantal vogels fladderend opsteeg. 'Dit is toch niet te geloven. Ik heb niet jaren gewerkt voor deze test om vervolgens te falen door een fysiek onderdeel dat er nooit eerder is geweest!'

'De rest heeft hier ook niet op gerekend.'

Ishani lachte zonder geluid. 'Wat de anderen doen en denken, heeft hier niets mee te maken. Ik ben niet van plan te verliezen.'

'Maar wat als je niet wint? Wat ga je dan doen?' vroeg Priya.

Ishani antwoordde niet meteen. Ze boog voorover en steunde met beide handen op haar benen. 'Ik weet het niet,' zei ze tegen de grond. 'Er is geen andere toekomst voor mij dan Kuwatta.'

Maar dat was niet waar, dacht Priya. Die was er wel. Ishani had meer mogelijkheden.

'Als ik niet win, zal ik moeten trouwen. Ik heb immers al bijna de

huwbare leeftijd van zestien jaar bereikt,' zei Ishani nog altijd voorovergebogen. Ze zei niets over het feit dat Priya zeventien jaar en ongetrouwd was. Niet dat hun moeder Priya ooit vrijwillig zou laten gaan. 'Ze gaan me voorstellen aan een aardige Suryaanse man die ik tot aan mijn dood zal moeten verzorgen.'

'Je...'

'Dat kan ik niet.' Ishani kwam overeind. Rauwe emotie tekende zich open en bloot op haar gezicht af. 'Dat kán ik niet. Ik ben niet van plan me aan wie dan ook te binden. Ik heb er geen behoefte aan en dat zal ook nooit gebeuren. Ik sterf nog liever.'

Priya wist niet meteen hoe ze moest reageren. Ze was het niet gewend dat Ishani zich zo blootgaf. Meestal verborg zij haar emoties achter een kalm, neutraal gezicht. Het werd Priya duidelijk dat Ishani niet enkel naar Kuwatta wilde omdat ze intelligent was, het zat dieper.

Maar het was niet alsof Priya daarom op kon geven. Er was geen andere manier om Kuwatta binnen te komen.

'Heel goed,' zei Priya ten slotte. 'Hou die mentaliteit vast als we er morgen weer op uit trekken.'

'We gaan nu al terug?' vroeg Ishani. Ze gebaarde naar het dunne paadje dat ze tot nu toe hadden gevolgd. 'We maken het niet af?'

'Wat jij gaat doen, weet ik niet.' Priya keerde haar de rug toe. Met één hand duwde ze het gebladerte aan de kant en stapte over een boomstronk. 'Maar ik heb nog genoeg te doen vandaag.'

'Wat? Het maakt mam niet uit dat je hier bent,' riep Ishani haar na. 'Ze weet dat je me helpt!'

Priya snoof, ook al kon Ishani haar niet horen. Hieruit bleek maar weer dat Ishani niet doorhad dat Priya de regels niet zo makkelijk kon overtreden. Ishani kwam er misschien mee weg als ze haar taken, wat er sowieso al weinig waren, niet deed. Bij Priya was dat een ander verhaal. Als ze echt staakte, was het vast gedaan met de stilte.

Na een paar tellen hoorde ze dat haar zusje achter haar aankwam.

*

‘Je doet het verkeerd.’ Priya duwde Ishani aan de kant. Twee dagen waren verstreken sinds ze begonnen waren met hun training en Ishani was iets van haar vuur verloren.

‘Kijk goed.’ Met beide handen groef Priya in de aarde en woelde de harde stukken los. Daarna trok ze verschillende cassaveplanten, inclusief knollen, omhoog. ‘Zo. Als je ze er een voor een uit trekt, gebruik je minder kracht.’

Ishani ging met een hand langs haar bezwete voorhoofd. ‘Mijn armen branden. En mijn schouders. En mijn rug. Alles.’

‘Dat is de bedoeling,’ zei Priya met opgetrokken wenkbrauwen.

Ishani liet haar hoofd hangen. Maar een moment later groef ze haar handen diep in de aarde en trok met een verbeterd gezicht vier cassaveplanten uit de grond. ‘O. O nee.’ Twee wortels schoten plotseling los en Ishani viel achterover.

Priya keek over haar schouder, te verbluft om iets te doen. Ishani krabbelde overeind in een zittende positie en veegde met een smerige hand over haar wangen en mond, die daarna meteen onder de modder zaten. Ze keek op. ‘Niet lachen.’

‘Ik was niet...’ Priya’s stem stierf weg. Ze realiseerde zich dat haar mondhoeken wel degelijk omhoog waren gekropen. De afgelopen twee dagen was Ishani bijna niet van haar zijde geweken. In het begin had Priya dat onwennig gevonden, maar ze merkte dat ze er vrij snel aan gewend was geraakt. Ishani kon lief zijn als ze haar best deed en Priya genoot heimelijk van de warmte die haar zusje ineens toonde.

Alleen was het niet de bedoeling dat ze hieraan wende. De pijn die over een paar dagen waarschijnlijk zou volgen, zou daarmee alleen maar erger worden.

Bij die gedachte zakten haar mondhoeken naar beneden.

‘Is het niet vreemd?’ vroeg Ishani ineens.

‘Wat?’

‘Dat we elkaar nooit écht spreken,’ vulde Ishani aan. Ze groef met haar vingers in de grond. ‘Soms heb ik het idee dat ik je eigenlijk helemaal niet ken, didi.’

Priya knikte traag. Dit was een gesprek dat ze niet wilde voeren. Ze wist dat de band die Ishani en zij nu opbouwden binnenkort weer verbroken zou worden. Toch moest ze haar best doen om Ishani niet ongelovig aan te kijken. Er was natuurlijk een reden dat ze elkaar normaal gesproken niet spraken. Ishani was dagelijks bij leermeester Haripersad terwijl Priya op het land werkte, viste, waste of kookte. Bovendien volgde Priya Ishani ook niet altijd als ze enthousiast sprak over wiskundige formules, de Awaraanse geschiedenis of de grondsoorten in het regenwoud. Soms kreeg ze het idee dat Ishani er expres mee te koop liep, maar misschien was dat haar eigen onzekerheid. Er was weinig om over te praten als iemand zo ver van je af stond.

‘Drie manden.’ Een zware stem zorgde ervoor dat Priya, Ishani en de rest van de dorpingen die op een stukje land cassaveknollen uit stonden te graven, opzijkken. Twee Topuaanse soldaten uit een krijgersdorp in de buurt stonden bij de dorping die de volle manden sorteerde en verdeelde.

‘Jullie hebben vorige week nog twee manden gekregen,’ protesteerde de vrouw zwakjes in een mengeling van Suryaans en Awuraans.

‘Dat was voordat de kolonisten een deel van onze voedselvoorraad opbliezen,’ zei de soldaat ongeduldig. ‘Of wil Disin soms zelf tegen de Frijlanders vechten?’

‘We hebben toestemming van de generaal,’ zei zijn metgezel op mildere toon. Ze haalde een perkament uit haar borstzak.

De dorping nam het met tegenzin aan. Priya wist niet of de vrouw kon lezen, maar waarschijnlijk zei de ondertekening van de generaal, die ieder kind in Awaran leerde te herkennen, al genoeg.

‘Ze nemen steeds meer,’ mompelde Ishani.

‘De Frijlanders sturen steeds meer soldaten naar het binnenland.’ Priya herhaalde wat ze de dorpingen regelmatig hoorde zeggen. Stilletjes op de achtergrond werken, zorgde er in elk geval voor dat mensen op een gegeven moment geen acht meer op haar sloegen en vrijuit spraken in haar bijzijn.

Ishani leek niet overtuigd. ‘De Frijlanders sturen altijd al soldaten

naar het binnenland. De krijgersdorpen zouden dit aan moeten kunnen zonder steeds meer van ons te eisen.' Ze perste haar lippen op elkaar en begon agressiever cassaves uit de grond te trekken.

Priya zag hoe de dorpeling na wat hulpeloze blikken naar de rest overstag ging en de manden aan de soldaten gaf.

*

De daaropvolgende dagen vlogen voorbij. De dorpelingen raakten al snel gewend aan de aanwezigheid van de soldaten van Kuwatta in Disin.

Aan de waterkant werd door vrijwilligers en soldaten een cirkelvormig veld afgezet waar de test zou plaatsvinden.

Een enkele keer liet een winnaar uit een andere nederzetting zijn gezicht zien, maar nog voordat die een gesprek met een dorpeling kon aanknopen, werd diegene al weggestuurd door een van de soldaten uit Kuwatta.

Tijdens Ishani's fysieke trainingen probeerde Priya haar meer informatie te ontfutselen. Gelukkig zag Ishani het als een manier om haar eigen theoretische kennis te testen. In de nachten glipte Priya met Ishani's leerboeken weg en las ze in het maanlicht.

Slapen deed ze zelden. Vaak dommelde ze even weg en ontwaakte ze in blinde paniek. Met bonkend hart griste ze dan haar aantekeningen bij elkaar en nam deze met brandende ogen door.

Ze had niet genoeg tijd en met elk boek dat ze las, realiseerde ze zich meer en meer dat ze niets wist van de wereld.

Toch probeerde ze in de korte tijd die ze had zoveel mogelijk informatie in haar hoofd te prenten. Gedurende haar tochten van en naar de Cotari, waar ze emmers met water uit de rivier vulde, probeerde ze formules op te lossen. Bij het wassen van de kleding maakte ze met haar voet stiekem aantekeningen in de modder. Als ze op het land werkte, dreunde ze feiten op die ze in de nachtelijke uren in haar hoofd had gestampt.

‘De Frijlanders spreken Frijlands, de Topuï spreken Topuaans, de Dalinezen spreken Dalinees, de Suryanen spreken Suryaans en de Luanen spreken...’ prevelde Priya binnensmonds terwijl ze de cassaves rooide. Ishani paste op Umed, dus ze kon gewoon hardop spreken.

‘Luana is een continent, geen land,’ zei een stem naast haar.

Priya glimlachte krampachtig naar de oudere vrouw die gebukt naast haar naar cassaves groef. Het was Maya, de vrouw van een van de dorpsoudsten. Ze bracht Priya’s moeder en andere alleenstaande ouders in het dorp regelmatig kokosnoten en bananen.

‘Er worden daar zoveel verschillende talen gesproken dat de Luanen elkaar niet verstonden toen ze door de Frijlanders naar Awaran werden verscheept,’ vulde Maya aan. ‘De taal die zij in het regenwoud hebben ontwikkeld, is een geheel nieuwe taal. Maar we noemen het voor het gemak Luaans.’ Ze knipoogde naar Priya. ‘Ook bezig voor de test?’

Priya keek schuin voor zich, waar haar moeder bezig was. Ze was ernstig vermagerd sinds Umed in comateuze toestand was beland, maar ze weigerde stil te zitten. Ook nu was ze gedreven bezig de knollen uit de harde aarde te graven. Ze had hun gesprekje niet gehoord.

‘Zoiets,’ mompelde Priya tegen de oudere vrouw en ze richtte zich weer op haar werk.

Nawoord

Suriname is het land dat ik, naast Nederland, het beste ken. Suriname is het land waar mijn ouders zijn geboren, opgegroeid en (deels) gevormd. En Suriname is het land waar mijn voorouders uit India onder valse voorwendselen mee naartoe zijn genomen door de Nederlanders. Dubbel gekoloniseerd, eerst door de Britten, daarna door de Nederlanders, werkten ze er als contractarbeiders. Suriname heeft daarom, net zoals India, een belangrijke plaats in mijn leven. Ik ben een Nederlander, maar mijn visie op de wereld, mijn cultuur en mijn geloof zijn ook gevormd door deze twee landen.

Nadat ik *De Zwendelprins* had geschreven, wist ik daarom ook al vrij snel dat mijn volgende boek elementen van (koloniaal) Suriname zou bevatten. Alleen bleek dit boek een veel grotere uitdaging dan verwacht. Ik wilde de complexiteit, geuren en kleuren, maar ook de donkere dagen verwerken in mijn boek, zonder onderwerpen uit te diepen die ik door mijn gebrek aan kennis geen juiste stem kon geven.

En dat bleek lastig, want Suriname is een land met enorm veel verschillende volkeren, verschillende verhalen en verschillende stemmen, die allemaal met elkaar verweven zijn, en tegelijkertijd allemaal hun eigen geschiedenis hebben.

In mijn boek werken de grootste bevolkingsgroepen van Suriname (onder een andere naam) met elkaar samen tegen hun onderdrukkers: de kolonisten. In werkelijkheid gebeurde dat niet (echt). Deels omdat ze te veel van elkaar verschilden, deels omdat ze elkaar niet konden begrijpen door de taalbarrière, deels omdat ze ieder op een andere manier onderdrukt werden en deels omdat ze van elkaar gescheiden werden

gehouden door de Nederlanders. En er zijn vast nog meer redenen waarvan ik niet op de hoogte ben. Wat ik in dit boek schrijf, is daarom pure fictie. Zelfs het symbolische gevecht, dat de rode draad is van mijn boek, heeft nooit plaatsgevonden. De Afro-Surinamers, inheemse stammen (Arowakken, Wayana, Trío, en zo veel meer), Hindoestanen en Javanen vochten zeker wel, maar grotendeels apart.

En die scheurlijnen van het verleden zorgen er nog steeds voor dat samenwerken in het heden af en toe een opgave is. Waarmee ik niet wil zeggen dat het geen prachtig land is met een rijke cultuur, natuur en geschiedenis. Zoals Kwasi in het boek zegt: '[Suriname] is een mozaïek: rijk aan geuren en kleuren, maar met de breuklijnen pijnlijk zichtbaar.' Ik hoop daarom dat ik met mijn boek, ook al is het fantasy, vooral mensen aanspoor om meer te willen weten over dit prachtige land.

Een paar leestips:

- *Hoe duur was de suiker* door Cynthia McLeod
- *Tweemaal Mariënborg* door Cynthia McLeod
- *Uit de klei van Saramacca* door K.R. Sing
- *Wij slaven van Suriname* door Anton de Kom
- *Geheimen van het tuinhuis* door Rihana Jamaludin
- 'OSO. Tijdschrift voor Surinamistiek' (gratis online te lezen)

LESMATERIAAL BIJ IN HET VERVLOEKTE HART VAN RIMA ORIE ॐॐॐ

OPDRACHT 1

Lees fragment 1 uit het boek *In het vervloekte hart* van Rima Orie.

- Wat is Kuwatta en welke functie heeft het?
- Waarom willen Priya, Ishani en andere dorpelingen zo graag naar Kuwatta?
- Priya is een bloedkind. Wat houdt dat in en welke gevolgen heeft dat voor haar leven?
- Wie denk je dat er uiteindelijk naar Kuwatta gaat: Priya of Ishani? Leg je antwoord uit.

OPDRACHT 2

Genre en thema zijn duidelijk aanwezig en herkenbaar in het boek *In het vervloekte hart*.

Genre gaat over het soort verhaal, denk bijvoorbeeld aan een thriller of detective. Het thema geeft in een of enkele woorden het belangrijkste onderwerp van het boek aan, bijvoorbeeld 'volwassen worden', 'Tweede Wereldoorlog' of 'cyberpesten op de middelbare school'.

- Tot welk genre behoort het boek *In het vervloekte hart*? Citeer drie zinnen of woorden uit fragment 1 waaruit dit blijkt.
- Bepaal op basis van fragment 1 wat het thema van het boek is.
- Spreken dit genre en het thema je aan? Leg uit waarom wel of waarom niet.
- Je hebt nu een fragment van het boek gelezen. Zou je het hele boek willen lezen? Leg uit waarom wel of waarom niet.
- Wat is voor jou belangrijk als je een boek kiest om te lezen? Maak een top 3 en leg je antwoord uit. Denk bijvoorbeeld aan genre, thema, aantal pagina's, aangeraden door iemand anders, kaft.

OPDRACHT 3

Hoe verder je leest, hoe meer je te weten komt over Arawan, haar geschiedenis en inwoners.

- Het militaire regime waar Priya in terecht komt, blijkt te vechten tegen twee vijanden. Welke twee zijn dat?
- Wat zijn de belangrijkste verschillen in de manier van (samen)leven in Kuwatta en de rest van Arawan?
- Priya voelt haar ziel en emoties soms kolken en heeft dan moeite om zichzelf onder controle te houden. Wanneer of in welke situaties vind jij het lastig om je emoties onder controle te houden? Wat doe je dan?
- Werk in groepjes van twee of drie. In het boek staan uitspraken die je aan het denken kunnen zetten. Kies een van de onderstaande zinnen uit het boek. Bespreek wat ermee bedoeld wordt en overleg vervolgens of je het ermee eens bent of niet.

Men kan zich afvragen of de werkelijkheid op zich niet een concept is dat de mens zelf in stand houdt om de wereld begrijpelijk te maken. (p. 158)

We vechten tegen onszelf. Tegen de monsters die we kunnen worden. (p. 274)

Er bestaat geen beter of slechter. Er bestaat enkel verandering en verandering vindt op verschillende plekken op verschillende manieren plaats. Soms wordt dat gezien als verbetering, soms als verslechtering, maar het is zelden zo zwart-wit. En het is zeker niet de prestatie van één volk. Het is een proces dat overal ter wereld gaande is. (p. 322)

Intelligentie is vrijwel onmogelijk te meten. We spreken van intelligente mensen wanneer ze snel kennis die we als samenleving belangrijk achten kunnen opslaan en hierop kunnen voortborduren. Maar het probleem daarmee is dat de samenleving beslist welke kennis of vaardigheden belangrijk zijn om te bezitten en welke niet. (p. 397)

OPDRACHT 4

Het boek heeft een open einde.

- Zou je graag willen dat er een vervolg op dit boek komt? Leg je antwoord uit.
- Hoe zou het verhaal volgens jou verder kunnen gaan? Laat je fantasie de vrije loop en maak een van de volgende opdrachten:
 - Schrijf de scène die meteen volgt op de laatste bladzijde van *In het vervloekte hart*.
 - Beschrijf hoe het verder gaat met Reza. Wat is hij aan het doen en waarom?
 - Beschrijf hoe en door wie de kolonisten verslagen worden.
 - Beschrijf hoe het is als Priya en Ishani na veel omzwervingen thuis zouden komen bij hun moeder en broertje in Disin.
 - Schrijf een samenvatting van wat er gebeurt in het boek dat als tweede deel volgt op *In het vervloekte hart*.

OPDRACHT 5

Lees fragment 2, het nawoord.

- Verandert je kijk op het boek nu je dit weet? Leg je antwoord uit.
- Auteur Rima Orië geeft aan dat haar verhaal fictief is. Toch kun je stellen dat een aantal volken en landen in het boek overeenkomsten vertonen met de periode van de Nederlandse bezetting in Suriname. Geef aan welke namen deze landen en volken in het boek krijgen:
 - Suriname
 - Nederlanders/bezetters
 - India/Indiërs
- Wat denk je dat het doel van auteur Rima Orië is met het schrijven van dit boek?
- Werk in groepjes van drie of vier. Verdiep je in de geschiedenis en achtergrond van Suriname. Gebruik eventueel een of meer van de bronnen die in het nawoord genoemd worden. Verdeel de volgende vragen over de groepjes in de klas en zoek met je groepje het antwoord:
 - Welke volkeren leefden in de koloniale tijd in Suriname en welke talen spraken zij?
 - Wat is een natuurgodsdienst of animisme?

- Hoe ging de kolonisatie van Suriname in de begintijd (eind zeventiende eeuw) in zijn werk?
- Wat was in de koloniale tijd een plantage en hoe zag het dagelijks leven er daar uit?
- Op welke manieren kwam de inheemse bevolking in opstand tegen de koloniale bezetters?

Presenteer elkaar wat je gevonden hebt.

- Verandert je manier of mate van inleven in bepaalde personages uit het boek nu je al deze informatie kent? Wat verandert er en om welk(e) personage(s) gaat het?
- Onlangs bood de Nederlandse regering excuses aan voor het slavernijverleden in Suriname. Verdeel de volgende opdrachten over groepjes in de klas:
 - Zoek ten minste twee nieuwsberichten of -uitzendingen en een paar achtergrondartikelen of -uitzendingen over dit onderwerp. Ga na wat de excuses inhouden, waarom ze (nu) gemaakt zijn en wat dit betekent voor de nabestaanden.
 - Zoek uit hoe de verhoudingen tussen Nederland en Suriname op dit moment zijn. Welke wederzijdse invloed en (on)afhankelijkheid is er?
 - Ga na op welke manier het slavernijverleden nu nog een rol speelt in de Nederlandse samenleving. Interview bijvoorbeeld enkele mensen met Surinaamse roots of zoek reeds bestaande interviews via internet.

Presenteer de antwoorden klassikaal en bespreek de uitkomsten van jullie onderzoek.

- Wat als de Frijlanders jaren na hun bezetting van Arawan excuses zouden maken? Werk in tweetallen en kies een van deze twee opdrachten:
 - Schrijf een toespraak namens de Frijlandse regering en geef daarin aandacht aan diverse partijen die slachtoffer waren van het regime.
 - Maak een (video)dagboek waarin je laat zien wat excuses van de Frijlandse regering betekenen voor een van Priya's nakomelingen.

Toon elkaar wat je gemaakt hebt en bespreek de reacties.

OPDRACHT 6

In het boek kun je beeldende beschrijvingen vinden, waardoor je gebeurtenissen en personages levendig voor je gaat zien.

- Zoek een scène in het boek waarbij je duidelijk voor je ziet wat er gebeurt en geef aan waardoor dat komt.
- Kies een scène of locatie uit het verhaal en maak daarbij een van de volgende opdrachten:
 - Teken of schilder deze zoals jij het voor je ziet.
 - Maak er een twee- of driedimensionaal beeld van (digitaal of met plastisch materiaal zoals hout of klei).
 - Maak er passende muziek bij.

Toon elkaar wat je gemaakt hebt, licht het kort toe en bespreek de reacties.